

“El que ens ve de Madrid difícilment són bones notícies”

Jordi Roigé i Solé és des de fa tres mesos el nou director general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Anteriorment ha estat director de Catalunya Cultura. Tot seguit ens acosta la situació actual de la política de normalització a Catalunya, i quines són les necessitats futures.

Amb la globalització hi ha nous reptes que s'afegeixen a les dificultats per normalitzar el català. Fa poc heu estat al Quebec, en uns col·loquis sobre la situació de la llengua en empreses internacionals...

—Sí, era un col·loqui internacional sobre els usos lingüístics a les empreses que nosaltres anomenem amb vocació internacional. Allà s'exposaven experiències del Quebec, França, País Basc i Catalunya. Ha estat molt interessant perquè hem pogut apreciar que els debats que tenim aquí, a Catalunya, no sols sorgeixen en països petits i lingüísticament en situacions compromeses, sinó que també són presents a estats poderosos, com ara França. Ells viuen amb molta incertesa com les seves pròpies empreses multinacionals, quan comencen a obrir delegacions, els consells d'administració, les comunicacions amb els treballadors i les reunions, cada vegada es fan més en anglès. Ens explicaven, per exemple, que en reunions de deu persones, si n'hi ha una d'anglesa i nou de franceses, tothom es passa a l'anglès. Això, els catalans, ja ho coneixem.

—Quines diferències hi ha entre un model de normalització quebequès i el català?

—La nostra estratègia, en política de normalització, és la de concertació, és a dir, posar-nos d'acord perquè les coses vagin bé. El model del Quebec és molt legislatiu. Tenen una llei forta i l'apliquen al peu de la lletra. Les coses les resolen molts cops als tribunals. No sé si n'estan del tot satisfets... En tot cas, aquest mai ha estat el model ca-

talà, que sempre s'ha basat en implicar els diversos sectors. Fruit d'això va ser l'important acord que vam firmar el passat 3 de juny al Palau de la Generalitat. Dotze organitzacions del món del treball i empresarial, entre d'altres Foment, Pimec-Sefes, UGT, CCOO, més altres patronals i organitzacions empresarials del món de la restauració, el comerç i l'hostaleria, vam firmar l'acord per potenciar el català en aquests sectors. Hem definit un programa molt ambiciós, que es diu “En català tu hi guanyes”, davant la progressiva entrada de treballadors estrangers a Catalunya i de la consegüent davallada del català en l'atenció al públic a bars, restaurants i comerços.

—Amb aquests acords n'hi ha prou, o cal també una llei que reforci l'estratègia de la concertació?

—Nosaltres tenim una llei, i tenim aquesta política de concertació. Una de les lliçons d'aquest col·loqui internacional del Quebec és que una llei sola és insuficient, i uns programes de sensibilització, sols, són insuficients. Si tenim una llei que no va acompanyada d'una política de concertació constant, difícilment avançarà l'ús real de la llengua. Això està molt ben definit en el nostre sistema educatiu. Al Quebec hi ha dues línies d'escolarització: la francesa i l'anglesa. A Euskadi, també: les ikastoles i les escoles en castellà. A Brussel·les —l'única regió bilingüe de Bèlgica—, igual: la flamenca i la francòfona. El resultat d'aquestes experiències és que es creen dues comunitats que difícilment mantenen contacte entre elles.

"Amb aquestes polèmiques, sobre un pretès futur negre del català, sembla que als catalans ens faci mal de cor reconèixer els nostres propis èxits."

Aquest no ha estat el model de Catalunya, que és molt diferent. Diria que gairebé és únic. Hi ha una única línia d'escolarització, on el català és la llengua vehicular, i que garanteix que al final de l'escolarització tots els nens saben el català i el castellà. Al Quebec es mostren molt sorpresos d'aquest model nostre, perquè el seu no garanteix el coneixement de la segona llengua. Hem de ser conscients del que tenim, que el nostre model és bo i l'hem de saber defensar. Això implica, és cert, que de vegades el català no avanci al ritme que voldríem, però avança segur.

—Permeti'm ser crític...

—Sí, sí, però és molt bo comparar la nostra situació amb el nostre entorn, perquè si comencem a pensar en nosaltres sense saber què passa fora, estarem parlant de coses que seran absolutament irrealment.

—Fa l'efecte que el joves, especialment a les grans àrees urbanes, potser sí que acaben coneixent els dos idiomes, però utilitzen el castellà. Fins i tot, en alguns sectors, el català acaba convertint-se en una mena d'eina de l'"oficialitat"...

—Són percepcions que tenen una resposta clara si repassem la demografia del país. Catalunya, els anys cinquanta, tenia tres milions i mig d'habi-

tants. Avui en som sis milions i mig. En vint anys, es va duplicar la població. Això és una circumstància extraordinària. I amb gent provinent de fora de Catalunya, per tant, desconeguts del català. Bona part d'aquests tres milions de persones es van concentrar a les grans àrees urbanes. Aquestes persones arriben a Catalunya i tenen fills. Quan a aquests fills se'ls pregunta quina és la llengua materna, és normal que contestin que és el castellà. Em sobta que això sorprengui algú! És que és el castellà la seva llengua materna, és la llengua dels seus pares i avis! Per tant, també és normal que la seva llengua de relació amb els germans, pares o veïns, sigui habitualment el castellà.

Hi ha gent que presenta com un fracàs que aquestes persones es relacionin en castellà. No ho és, en absolut. Dit d'una altra manera, vull dir-ho molt clarament, perquè hi ha gent que de seguida s'esquinça les vestidures, és un èxit que avui pràcticament el cent per cent de la població de Catalunya entengui i parli el català. Aquí és bàsic el factor escolarització. Em sembla absolutament normal que quan se'ls pregunta en quina llengua s'expressen a casa responguin el castellà...

—També em referia al rebuig que entre certs sectors de joves es té del català, per la imatge de llengua d'oficialitat. Ho heu detectat o és un fenomen inexistent?

—A veure, ara s'ha posat de moda la sociologia de parar l'orella o la sociolingüística d'orella. No s'hi val. Aquí hi ha científics que han fet moltes tesis doctorals, molts treballs d'investigació, que quan veiem que hi ha qui a partir d'una conversa, una percepció o un minitreball de camp extreuen unes conclusions, s'exclamen. No hi ha cap dada que digui que hi ha un rebuig de la població al català. Al contrari. Tots els pares dels nois que estan a l'escolarització se senten molt orgullosos que els seus fills tinguin dues competències lingüístiques. A més, això queda reflectit en les enquestes: el català es percep com una llengua molt útil i molt vàlida, sobretot a l'hora de trobar feina.

Una altra dada important. No tots els joves van a la universitat, però dels que hi van, més del 92% que fan la selectivitat opten pel català. Això és també ús social, eh! Això diu molt, perquè és l'examen clau del jovent.

Amb aquestes polèmiques que van sortint de tant en tant, sobre el pretès futur negre del català—suposo que hi té a veure el període electoral que hem viscut i que vivim—, sembla que als catalans ens faci mal de cor reconèixer els nostres propis èxits. No vull que l'entrevista deixi entreveure un to cofoista, en absolut, però han aparegut veus totalment apocalíptiques.

Per tant, jo faria una crida. Hi ha un problema amb la llengua, volem que hi hagi més ús social. A les grans ciutats se sent molt el castellà, és cert. En els àmbits de l'oci i de la cultura juvenil hem de fer molts més esforços, ha d'haver-hi més cinema en català, més videojocs en català, a la universitat encara hi pot haver més català, a l'escola la llengua catalana és la de la immersió, però hi ha molts problemes en moltes aules, perquè hi ha hagut una entrada massiva de gent que no entén el català, i d'això en som conscients. Però no reconèixer els avenços és injust.

Tot i això, detecto un canvi en les anàlisis. Jo no sé si és que som en un període més tranquil·let que fa un

mes... Però ja estic llegint sociòlegs molt importants, com Salvador Cardús o Albert Branchadell, que comencen a destacar coses que han anat bé. Ho celebro moltíssim, perquè hi estic plenament d'acord. Estic d'acord quan fan crítica, però les persones científiques també han de fer aquest esforç per veure-ho tot amb més globalitat. Aquests han contestat als sociolingüistes d'orella.

—Però sí que és cert que l'ús del català ha disminuït, segons la darrera enquesta metropolitana a Barcelona...

—Hi torno. Cito l'Albert Branchadell, l'enquesta metropolitana de la Diputació de Barcelona, feta l'any 2000, presentada el gener del 2002, i tornada a presentar un mes abans de les eleccions, al costat de Joan Clos: no fa referència als usos lingüístics, fa referència a la pertinença a una llengua. I d'aquí se n'han tret totes les conclusions. I resulta curiós. A partir d'aquí, l'Ajuntament de Barcelona s'agafà a les dades per defensar "una Barcelona bilingüe i mestissa". Ara aquest discurs se'ls ha tirat una mica en contra. Suposo que ha estat per la pujada del vot nacionalista a Barcelona, que en la investidura, l'alcalde Joan Clos es va comprometre a treballar més pel català. Ho celebro moltíssim. Espero que això vulgui dir que destinin més recursos al català; que al Grec, la Mercè i en totes les programacions culturals de la ciutat hi hagi molta més presència del català.

És importantíssim el paper de Barcelona com a capital. Barcelona és l'estendard de la nostra internacionalització i modernitat. Si finalment Barcelona ha entès que ha de ser la capital de Catalunya, ja serà un èxit.

Igualment, espero que la Diputació de Barcelona entri ja al Consorci per la Normalització Lingüística, que és l'única diputació que encara no hi és.

—Un dels inconvenients que té el català és la poca implicació dels mateixos catalanoparlants?

—Els catalans tenim una feblesa lingüística, ens passem al castellà amb molta facilitat. Renunciem a la nostra llengua i ens n'anem al castellà. Això és un problema, i de vegades, quan es

diu això des de l'administració, torna a sortir tot un seguit de gent que ens acusa de responsabilitzar els ciutadans. Doncs miri, és que la responsabilitat la té l'administració, per fer el que ha de fer, i els ciutadans per fer allò que vulguin fer. Tindrem la llengua que vulguem tenir els catalans. Se'ns ha dit que la llei del català és suau. Potser sí, però és la llei que hem volgut tenir els catalans. No es pot fer *casus belli* de la llengua, cal fer totes les iniciatives amb el màxim consens. Per exemple, fa molta gràcia veure ara certes actituds del partit socialista, que diu que la Generalitat no ha fet res per la llengua catalana. És molt sorprenent. L'actual llei va ser consensuada també amb el PSC. I amb el seu criteri, fins ara, ha estat el primer que no ha volgut fer de la llengua un tema conflictiu.

—En l'ús del català, l'administració de justícia continua ancorada pràcticament al mateix lloc que fa 25 anys.

—És cert. Ara presentarem l'informe anual de política lingüística. Una de les conclusions és que el català avança en tots aquells àmbits que depenen directa o indirectament de la Generalitat o de les administracions locals. Ara, en tot allò que depèn de l'administració de l'estat, el català no sols no avança, sinó que retrocedeix. Per exemple, el decret de les hores de castellà a l'ensenyament. Per tant, en matèria lingüística si més no, les coses que ens vénen del Govern de Madrid difícilment són bones notícies.

L'administració de justícia és una de les llacunes importants pel que fa a la normalització del català. La Generalitat ha demostrat, a través d'un pla pilot de fa anys, que es pot administrar absolutament i amb tota normalitat justícia en català. Estem preocupats amb el tema del català a la justícia. De manera que el gran acord que hem fet amb el tema del comerç l'estem intentant traslladar a l'àmbit de la justícia. Hem començat a parlar amb el món de la justícia, amb els col·legis d'advocats, més sensibles a aquest tema, per implicar-hi els jutges, procuradors, fiscals, advocats... tots aquells àmbits dels quals depèn la justícia.

“Barcelona és l'estendard de la nostra internacionalització i modernitat. Si finalment Barcelona ha entès que ha de ser la capital de Catalunya, ja serà un èxit”

—Què necessitem perquè el tema de la llengua vagi com penseu que ha d'anar?

—Un nou pas endavant en el tema de la normalització del català haurà de gaudir d'una forta base social de consens que s'expressa en el Parlament.

Creiem que una nova llei del català no tindrà sentit si no es fa en el marc d'un nou Estatut. Cal una llei de rang superior per donar un nou marc jurídic al català. Aquest nou Estatut, en matèria lingüística, ha de donar al català allò que la Constitució espanyola dóna al castellà, quan diu que tots els ciutadans espanyols tenen el dret i el deure de saber el castellà. El nou Estatut ha d'equiparar això i recollir que tots els catalans tenen el dret i el deure de saber el català. Aquesta és la base jurídica per poder anar implantant noves polítiques.

D'altra banda, un altre element clau és que cal el reconeixement oficial del català a Europa. No té sentit que la setena llengua més parlada a Europa continuï amb el règim actual que té.

Aquests són els dos eixos per poder avançar en les futures polítiques de normalització.

Enric Rimbau